

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Ravnanje s prasiči v poletnem času.

Poletni čas ima razne nevarnosti za prasičjorejo. Nevaren je ta čas posebno za rudečico, pa tudi za druge kužne bolezni. Vročina sama na sebi pospešuje vse take bolezni, razentega je tudi prasič proti vročini zelo občutljiv. Naša skrb bodi zaradi tega, da kolikor mogoče odvrčamo škodljivi vpliv poletne vročine.

Važno je pred vsem, da skrbimo za hladne in zračne svinjake. Leseni svinjaki, kakor jih imamo po deželi, so dobri, ali paziti je na to, da ne postanejo soparni in pregorki. Svinjake je v poletnem času pridno zračiti. Če tišči solnce v svinjak, naj se svinjak obsešč, naj si bo že na en ali drug način. Lahko se obseščijo svinjaki z vejami ali pa lesenimi stenami, ki se postavijo na solnčno stran. Če so korita na južni strani, je vselej dobro, da se napravi spredaj zaprt hodnik, ki ne varuje svinjaka samo pred vročino, ampak je posebno dober tudi ob dežju, ko je treba prasičem pokladati. Skrbimo pa tudi za sveži zrak, kar velja zlasti v soparnih svinjaki. Čisti zrak je prasičem ravno tako potreben kakor drugi živini in kakor ljudem, in ker nas nič ne stane, lahko skrbimo, da ga tudi po svinjaki ne manjka. Blizo stropa naj se napravljajo potrebne line za odvajanje slabega in za dovajanje svežega zraku. Da je svinjak bolj zračen in hladen, je dobro imeti za poletje vrata iz remelnov. Zlasti zvečer in ponoči naj se svinjaki z odpiranjem shlade, dočim je po dnevu skrbeti da ne more vročina notri.

Važno je seveda, da so svinjaki kolikor mogoče snažni in da se redno po dvakrat na dan izkldajo. Gnoj pa ni puščati okrog svinjaka, ampak ga je spravljati na gnojšče. Nič ni slabšega, kakor če je ves svinjak zadelan z gnojem. Prostor v neposredni bližini svinjaka bodi suh in snažen. Zelo potrebno je, da se prasiči v poletnem času zadosti izprehodijo in da rijejo po zemlji. Kjer ni paše in ograjenih vrtov, tam je skrbeti za dosti prostorna dvorišča (tekališča), da se prasiči pregibljejo. Na ta način se utrjujejo, pa tudi bolje redijo.

V poletnem času jim je treba pa tudi vode, da se v njej hlade in varujejo pred kožno srbečico. Če jih je mogoče v bližnjem potoku pogostoma kopati, je to največ vredno. Če nimamo take ugodne prilike, potem jih je z vodo polivati in umivati. Škaf vode in sirkova ščet, s katero se odrgnejo, vplivata silno ugodno na dober počut živali. Taki prasiči raje ležijo in se veliko bolj počutijo in redijo. Če je vročina velika, naj se prasiči vsak dan umivajo ali kopljejo. Boljši posestniki imajo doma za kopanje prasičev posebne banje iz hrastovega lesa, ki so nizke in prostorne, ali pa imajo plitve ce-

mentne bazene za vodo, da se v nje vlegajo prasiči in kopljejo. Stroški za to se kmalo poravnajo. Treba pa je, da se voda v takih pripravah vsak teden obnovi, ker se sicer usmradi. Tudi svinjake, ki imajo tlakana tla, je v poletnem času večkrat izpirati. S tem ne skrbimo samo za večjo snago ampak tudi za potreben hlad, ki je v poletnem času nujno potreben v svinjaki. —r—

Razstava kranjskih vin v Pragi.

Ako gremo iz Ferdinandove ulice po Pernštinu proti Vojvodovi ulici, zapazimo na oglu obeh stavbo, ki nam ponosno javlja, da je bil zlati, stostolpni matici Pragi ohranjen eden njenih kamenitih spomenikov iz starih, zlatih časov, starodavna primatorska hiša „u Vejvodu“ (pri Vojvodovih).

Hiša je bila zgrajena v 15. stoletju v slogu lepe češke renesance. Obnovljena je bila v l. 1617—1618, toraj ravno v onem burnem času, ko se je s pometanjem cesarskih namestnikov iz oken praškega gradu pričela tridesetletna vojska.

Takrat je bil lastnik hiše praški patricij Turek iz Rozentála, katerega grb, podeljen mu po cesarju Ferdinandu III. za hrabro vojskovanje pri obleganju Prage po Švedih l. 1648, se še danes nahaja nad hišnim vhodom (portalom).

L. 1717 je bila hiša last bogatega praškega meščana Vejvode, ki je bil l. 1745 imenovan primatorjem (županom) starega mesta praškega.

Ko se je šlo lani za to, da bi se hiša podrla in zgradila na njenem mestu nova, se je našlo v hiši toliko umetniških, stavbinskih lepot (obokov, stropov, fresk itd.), da se je vsa javnost, kateri je na tem ležeče, da se ohrani starinski značaj mesta Prage, zlasti pa „klub za Staro Prago“ in „družba prijateljev čeških starin“, kakor tudi „Umetniška beseda“ z vso unemo zavzeli za ohranjenje te zgradbe.

Hišo je zgolj iz umetniških nagibov kupil in z velikimi stroški umetniško dovršeno restavriral znani češki umetnik, akad. slikar Klusáček. Restavriranje hiše je projektiral arhitekt Fanta in ga je vkljub raznim tehničnim težavam izborno izvedel arhitekt L. Moravec.

Iz pritličja pridemo po stopnicah v restavracijo prvega nastropja, kjer nas zlasti očarajo krasni barokni stropi v glavni dvorani, katera je bila nekdanj posvetovalnica praških primatorjev (županov).

Podstrešje, ki si je ohranilo starodavni značaj, po svoji vežnji tramovja na staročeški način, je tudi prirejeno za restavracijo in imajo tu omenjeni že klubi in društva svoje društvene prostore. Lepa električna razsvetljava v zvezi s starodavno upravo vseh prostorov naredi močan utisek na obiskovalca.

„Z veseljem in ponosom lahko gledamo na to delo, ki nam kaže umetniško dovršenost češkega duha že v davnih stoletjih“.

Tako piše in konča eden največjih čeških dnevnikov „Narodni Listi“ o hiši „u Vojvodu“.

Čili, prvi vipavski vinarski zadrugi se je posrečilo, najeti dve lepi restavracijski sobi v tej starodavni, sloveči hiši, kjer otvori zadruga svojo vinarno, to je vinoč, kakor so v Pragi in velikih mestih v navadi.

Prostori bodo te dni vkusno, „rotovski kleti“ podobno prirejeni in oddani svojemu namenu.

Otvorjeni pa bodo ti prostori z „deželno razstavo kranjskih vin“, katero prireditelj je podvzela marljiva in delavna kmetijska podružnica novomeška, ki je s tem storila odločilni korak v prospeh pospeševanja izvoza naših vin, za kateri korak so ji lahko hvaležni vsi vinogradniki.

Že lani se je v Ljubljani sestala deželna enketa, ki je imela dati nasvete, kako naj se pospešuje izvoz naših vin.

Sklenilo se je ustanoviti deželno vinarsko zadrugo in pri tem sklepu je tudi ostalo.

Dasi je bilo od mnogih strani, zlasti pa po vipavskih zastopnikih poudarjano, da je treba storiti kak korak za hitro odpomoč preteče vinske krize, in se je ravno kazalo na severne slovanske dežele, da bi bilo treba tam iskati tal za naša vina, sklenilo se ni v tem oziru nič pozitivnega, reklo se pa je, da se ta zadeva prepusti bodoči zadrugi, ki — žalibog — še danes ni ustanovljena.

Novomeška kmetijska podružnica je sklenila v eni svojih odborovih sej, prevzeti to delo nase in izvolil se je odsek obstoječ iz kmetijskih strokovnjakov, na čelu s proštom g. dr. Elbertom, ki se posebno z vnemo zavzema za izvoz naših vin.

Po raznih tehničnih zaprekah se je delo toliko posrečilo, da stojimo danes pred durmi vinske razstave v Pragi in v posebno srečo si lahko štejemo, da se je podružnici posrečilo pridobiti ravno prostore „u Vojvodu“, ki jih bode po njih otvoritvi gotovo obiskal vsak zaveden Pražan.

„Deželna razstava kranjskih vin v Pragi“ se otvori v soboto dne 29. t. m. ob 3. uri popoldne in traja do vštete 6. junija do 12. ure zvečer. Ako bi pa poslana vina preostajala, vodi razstavo lahko na svoj račun restavratelj naprej.

Že v soboto se odpelje en podružnični odbornik v Prago, da vredi razstavo; k njeni otvoritvi se popelje v Prago tudi načelnik podružnice.

Želeti bi bilo, da se tam oglasijo tudi vsi naši v Pragi živeči rojaki, zlasti pa tudi oni, ki izleté ob svetodušnih praznikih v Prago, kjer se v ravno istem času vrši na razstavišču velika kmetijska razstava.

Namen vinske razstave je pred vsem, da se informira češko občinstvo, zlasti vinske trgovce, vinarnarje in gostilničarje, kakšna vina v raznih krajih na Kranjskem rastejo in da se spozna kakšna vina bodo ugajala češkemu okusu. Za to se ne bode vprizorila splošna, velika razstava, ampak izbralo se je iz vsakega vinorodnega okraja na Kranjskem le nekaj razstavljalcev, ki pride-lujejo priznana dobra vina.

Dne 10. t. m. se je v Prago v ta namen odposlalo 57 vrst vina v skupni množini 2867 l.

Od tega je 27 vrst dolenjskega, 11 vrst belokranjskega in 19 vrst vipavskega vina.

Razstavljalcev je 19. Vino se bode v Pragi stočilo v buteljke in se bode obiskovalcem ponujalo v posameznih kozarcih ali pa v celih steklenicah.

Vsak obiskovalec dobi tudi informacijsko brošurico o kranjskih vinih (v češkem jeziku) brezplačno. Mnogi češki listi so že prinesli reklamne novice o tej razstavi, k otvoritvi se bodo pa povabile razne odlične, zlasti kmetijske korporacije, posebno pa češki kmetijski (kulturni) svet.

Zahvala pa bode izrečena na tem mestu veleslavnemu deželnemu odboru kranjskemu in visoki vladi za izdatno podporo, s katero sta prireditelj razstave omogočila, kakor tudi obema dolenjskima poslancema gg. Povše-tu in dr. Hočevár-ju za intervencijo v prid tej prireditvi pri c. kr. polj. ministerstvu.

B. Skalicky.

Politični pregled.

Nemška cesarska dvojica je zadnji teden ob svojem povratku s sredozemskega morja na Dunaju obiskala našega cesarja. Dunajske ulice, koder se je vozil visoki gost, so bile od južnega kolodvora do cesarskega gradu bogato okrašene. Pri slavnostnem obedu je naš cesar napil nemškemu cesarju. V nabitici je rekel, da se pred vsem zahvali neomejeni zvestobi visokih prijateljev in zaveznikov nemškega cesarja in italijanskega kralja, da so se zavrnavale vse nastale težkoče brez vojske. Nemški cesar odzdravljajoč pravi, da je zadnje mesece trozveza ohranila mir Evropi. Naglašal je, da ni ptujec v Avstriji in da mu ostanejo neizbrisno v spominu sprejemi v Avstriji in na Ogrskem. Cesarja sta brzojavno pozdravila italijanskega kralja. Cesar Viljem je odlikoval z visokimi redi veliko avstro-ogrskih dostojanstvenikov. Dne 15. je cesarska dvojica odpotovala v Karlsruhe na Badensko. Naš cesar je Viljema II. imenoval avstr. feldmaršalom.

Štajersko. Pri ožji volitvi v južnoštajerskih mestih je v splošni skupini dne 14. maja zmagal socialni demokrat učitelj Horvatek, za katerega so glasovali i Slovenci in s tem podrl zagrozenega nemškega nacionalca renegata Krala. Dne 27. pa so kmečke občine izvolile vseh 10 kandidatov K. Z. Liberalci in renegati so popolnoma poraženi. Slava!

Bosna. Mažarska agrarna banka za Bosno in Hercegovino je dobila toliko privilegij, da se po pravici nad tem hudujejo skoro vsi časniki. Dobila je predpravo dajati posojila za odkup kmečkih posestev in kar je s tem v zvezi tako, da privilegij izključuje vsako poznejšo podobno napravo. Na razpolago bo tej banki ves vladni aparat. Davčni uradi bodo skrbeli za vračanje obrokov kakor pri drugih davkih, torej bodo uradniki bosenske vlade nekama plačani agenti mažarske banke. Delo bo opravljala vlada, dobiček vtakne banka. — Dolžnik ne sme posojila pred pretekom 10 let vrniti. — Posojila ne dobi po stalni obrestni meri, ampak po razmerji zboljšanja zemljišča. Kdo bi v takih razmerah zboljšaval svoje posestvo? Pri okrajnem uradu bo tudi zabeleženo, da se zemljišča ne sme prodati ali sicer odstopiti, dokler ni ves dolg banki poravnat. Zadolžnice bodo brez tožbe in sodnega postopanja izvršljive. Če torej dolžnik le en dan zamudi obrok, ga lahko požene s posestva. Obresti bi z raznimi pisarijami prišle do 7.75%.

V državnem zboru je vlada sicer zmagala, da v bosenskem odseku niso bile sprejete resolucije, ki so izrekale vladi nezahupnico. A vlada stoji pred novo bitko. Dr. Šušteršič, dr. Laginja in tovariši so vložili nujni predlog, zahtevajoč, naj pride Vukovičeva resolucija, ki omenja, da je drž. poročstvo za mažarsko agrarno banko ničevno, ker nasprotuje postavi dne 22. svečana l. 1880, da naj se torej to poročstvo razveljavi; naj se zemljiška odveza smatra kot javna zadeva in da naj komisije zasebnih podjetij nehaajo — v javno pravico v drž. zbornici. „Slovanska Jednota“ in socialni demokrati se nadejajo, da pri glasovanju dobe večino, osobito, ako se poljska ljudska stranka pridobi za to. Kako se bo vlada pri tem izmotala, se še ne ve. — Dr. Marsarikov predlog radi zagrebške pravde o velesrbstvu je sprejet s 167 proti 132 glasovi — toraj poraz vlade. Pravda se vleče, kakor morská kača; nekatere priče za obtožence neugodno izpovedajo.

Na Predarlskem so kršč. socialci v splošni skupini in v kmečkih občinah sijajno zmagali. A tudi v mestni skupini so zelo napredovali in v največjem mestu Dornbirn zmagali nad nemškimi naprednjaki in soc. demokrati. Svobodomiselci imajo samo 4 mandate.

Na Solnograškem so kršč. socialci priborili zmago v veleposestvu in s tem večino v deželnem zboru z 22 svojimi proti 15 svobodomislemcem in 2 soc. demokratom.

Ogrska kriza še ni rešena. Cesar se ni udal. Košutova bolezen razvoj zadržuje.

Na Francoskem se je poštno-uradniški štrajk ponesrečil. Od 26.406 uradnikov jih je štrajkalo samo 1917. Vlada je v zbornici zmagala, ker je bila sprejeta resolucija, izrekajoča vladi zaupanje.

Portugalska stoji baje pred revolucijo. Ni je stranke v deželi, ki bi se navduševala za monarhijo.

Italija je imela dva imenitna obiska. Sošla sta se kraj angleški in laški v Bajah ter se baje pogovarjala o kolonijskih vprašanjih ob sredozemskem morju; kmalo nato pa je laškega kralja obiskal v Brindisi cesar Viljem II., ki ga je potrdil v prepričanju, da je za Italijo najbolje, ako ostane pri dosedanji trozvezi.

Trozveza Anglija, Francija in Rusija še ni potegnila za sabo Italije.

Turčija. Mladoturki so pripehali v Solun 10.000 staroturških vojakov, katere baje porabijo pri zgradbi železnic. Albanci so se nekoliko pomirili. Pač pa okoli Damaska zopet vre med Arabci. Največ imajo povsod trpeti kristjani. Predsednik Zjedinenih držav ameriških je naprosil kralja Edvarda, naj stori potrebne korake za varstvo kristjanov po Turškem.

Gvardijan P. Viljem. †

Žalostno so peli soboto in nedeljo zvonovi v obeh novomeških cerkvah ter tudi v sosednjih župnijah v Prečini, Stopičah in Brusnicah, peli so slovo p. Viljem Vindišarju, bivšemu definitorju ter opetovanemu gvardijanu, ki je izročil svojo dušo Bogu 14. maja o polpolnoči.

Pokojni je bil rojen v Bitnjem, župnije Šmartin pri Kranju, 18. oktobra 1849, obiskoval gimnaziji v Kranju in Ljubljani in vstopil v frančiškanski red 22. oktobra 1870. Kot frančiškanski klerik je bil potrjen k vojakom. Kot brambovec je delal orožne vaje po 3 tedne skozi 3 leta v Gorici in Ljubljani. Zjutraj zgodaj iz samostana v vojaški obleki gre v vojašnico, opoldne domov, po kosilu zopet doli do večera. Da so bili z njim zadovoljni priča to, ker je postal korporal — in tudi prejel jubilejsko kolajno. A želel je postati vojščak Kristusov, da kaj več stori za kraljestvo Božje. Dne 16. marca 1876 je bil posvečen za mašnika. Po dovršenih študijah je bil nastavljen kot učitelj v Kamnik, kjer je deloval 5 let. Nato eno leto v Nazaretu na Štajarskem, od tedaj do smrti v Novem mestu.

P. Viljem je bil splošno izredno priljubljen pri vseh stanovih. To je pokazal v ponedeljek tudi pogreb. Poleg domače samostanske družine in 11 gg. usmiljenih bratov prišlo je 25 duhovnikov, nekaj celo iz Gorenjskega. Slovesno sv. mašo zadušnico je daroval mil. g. opat iz Zatičine, libera opravil preč. p. Konstantin Luser, novomeški rojak, generalni definitor in bivši provincijal, zastopnik kamniškega samostana, spreved pa je vodil mil. g. prošt. Zastopani so bili vsi uradi, glavar baron Rechbach, predsednik dr. Kavčič in načelniki vseh drugih uradov, gimnazije, železnično-trasijskega oddelka ter mestne garde in požarne brambe. — Krajni šolski svet je kot učitelju razposlal mrtvaške liste ter se po svojih članih udeležil pogreba. Mestna občina je bila obilno zastopana po županu in odbornikih, istotako županstvo Šmihel-Stopiče. Mnogoštevilno je prihitelo učiteljstvo iz mesta in okolice zadnjo čast skazat svojemu tovarišu, katero se je pridružil tudi gimnazijskemu pevskemu zboru, ki je pred cerkvijo in ob grobu zapel ginljive žalostinke. Za oficijelnimi zastopniki pa še dolga vrsta meščanstva, častno število mestnih dam in vse polno ljudstva iz mesta in okolice. Da pa bodo naši čitatelji spoznali, zakaj taka splošna vdeležba, objavimo še nekaj potez iz življenja in delovanja † p. gvardijana, katere nam je izročil čistit meščan, ki mestne razmere dobro pozna.

Hladna zemlja torej krije prečastitega patra Viljema Vindišarja. Prerano nam je to blago dušo kruta smrt iztrgala. — Markovo nedeljo si je v Prečini in Kamenci pri trudopolnem trojnem duhovnem opravilu s procesijo vred nakopal kal bolezni, zadet od solnčarice, ki je povzročila vnetje možganov. Na njegovi gomili plaka mnogobrojno zapuščenih ovčic, katerim je bil

spovednik, vodnik in tolažnik. Kaj je bil p. V. meščanom in njeni okolici, hočem v kratkih potezah naslikati. V boljše umevanje moram poseči nazaj.

Starejšim meščanom je še v dobrem spominu ohranjen rajni pater Matevž Pibernik, kateri je 53 let v našem mestu bival, leta 1885 pa kot 83 letni starček tukaj umrl. Ta je bil pobožen menih, sloveč na daleč okolo, znan spovednik in vnet obiskovalec bolnikov. Ni je bilo skoraj hiše, da ne bi njega klicala na pomoč. Ako ni pri kakem trdovratnem bolniku drugi duhovnik nič opravil, p. Matevž dosegel je namen; zadnji poskusi bili so: „pojmo po p. Matevža“, a niso bili brezuspešni. Leta 1883 prišel je iz Kamnika v naše mesto p. Viljem, še mlad je bil, a precej nastopil pot rajnega p. Matevža, in kakor Matevža prej, tako so bolniki sedaj klicali p. Viljema v vsaki sili. Njegova spovednica je bila vedno obiskana. V hudi zimi in v veliki vročini je predsedel po več ur v spovednici, postal je vedno bolj znan, kot vnet menih je zaslovel. Kmalo so se ga meščanje in daljna okolica poprijeli, izbrala si ga je tudi inteligenca za svojega spovednika. O, ko bi mogla njegova celica govoriti, koliko odličnim svetnim in iz cele okolice gg. duhovnikom je on sveto odvezo delil! V različnih urah so ga ljudje klicali za spoved, a ni bil nikoli nejevoljen, vedno je rad postregel. Imel je rahločutno usmiljeno srce in veliko potrpljenje z grešniki. Kakor je on užival zaupanje doma v spovednici, ravno tako tudi po hišah pri bolnikih. Kakor hitro je kak bolnik nevarno zbolel, takoj se je poslalo po p. Viljema; on je rad prišel, ljubeznivo se z bolnikom pogovarjal, ga tolažil in kmalo pripravil ga za sveto spoved. Ako je bolezen dolgo trajala, ga je tudi pogostoma obiskal, ni ga zapustil do zadnjega, ko je prišla ura ločitve, prihitel je, če le mogoče, molit k umirajočemu.

Za časa njegovega bivanja v našem mestu, tri mesece manj kot 26 let, bili so tudi različni bolniki, ki so imeli svoje trdovratne nazore; s takimi bolniki občevati, ni za duhovnika prijetno. Bolezen postajala je vedno hujša, zdravniki niso dali domačim nič več upanja, dobra skrbna žena prigovarja možu, naj ji dovoli, da pošlje po kakega duhovnika, a mož pravi osorno: nobenega ne pustim k sebi. — V svoji žalosti in veliki skrbi se spomni na zadnjo poskušnjo, ter prigovarja možu, naj dovoli, da pride p. Viljem ga saj obiskat; mož pomisli, slednjic privoli, a s pristavkom: „pa to ti povem, le samo obiskat.“ P. Viljem pride, v njegovi ljubeznivosti se različno z njim pogovarja, bolniku se prikupe in pravi, bom še prišel vas obiskat, bolnik mu dovoli. Drugi dan je bil že pri njem, vprašal ga, kako je noč preстал, bolnik toži, da ga vidno moči zapuščajo itd. P. V. opomnil mu je, da je bolezen nevarna in dobro bi bilo, da bi se spovedal; bolnik pravi: to je mučno meni misliti, p. V. de „ne skrbite za to, vam bom pomagal, le bodite mirni, kmalu bova gotova.“ Bolnik je kmalo skusil resnico njegovih besed v svojo tolažbo.

Znani so slučaji, ko so marsikateremu zaigrale solze hvalnosti, ker je bil tako hitro premagan ves strah pred spovedjo. Po njej pa zadovoljnost in vdanost v voljo Božjo. Bere se, da je Bog nekaterim spovednikom dal posebno milost spreobračati grešnike in bolnike pripravljati na srečno smrt. Včasih so se posluževali kaj priprostitih, navadnih stvari ali šeg dotičnega kraja. P. Viljem menda spada med take redovnike. Neki vbogi stari mož poklical je p. V. Kmalo sta vse opravila, bolezen trajala je dolgo. Nekega dne ga zopet obišče, mož pravi: „na misel mi je prišlo, da mi vino diši, a ubog sem in iz krčme ga nočem, samostanskega bi rad pil, prosil bi Vas za eno steklenico. Pater reče: „o oče, to bo pa precej“ — gre domov in kmalu ga mu eno steklenico prinese, „to vam bo dišalo, je pristno vino.“ Čez nekaj dni pride zopet k njemu in prinese še eno steklenico, a kmalo se mu je tudi to vino vstavilo in čez nekaj dni je starček umrl. Ubogim bolnikom je nosil pogostoma kaka jabelka ali pomaranče, ter tako lajšal njih bolest.

Časti p. Viljem ni iskal, a njegovi predstojniki so mu naložili breme, ko je postal gvardijan. Kot tak je bil zgled delavnega in rednega življenja. Svojim podložnim sobratom pravi oče. Z veselim srcem je sprejel ptuje goste, ki so se v redovni družini čutili zadovoljne ter se razvedrili po svojem napornem delu. Kot gvardijan se je držal tradicionalne samostanske navade, da ubogi niso prazni ostali, ne domači, ni ptuji popotniki. Kakor patri sploh, je tudi p. Viljem rad postregel sosednjim duhovnom v dušnem pastirstvu tako, da ni poznal odmora, katerega je pač kot učitelj čez teden utrujen potreboval. A kolikrat je p. Viljem v pozno noč tudi na deželi predsedel v spovednici in zgodaj zjutraj zopet prišel.

Pri vsem mnogem duhovnem opraviu je bil pa še tudi skrben vesten učitelj na tukajšnji deški ljudski šoli. V Kamniku je bil 5 let učitelj, tukaj blizu 26 let. Razumel je z mladino občevati, bil dober vzgojitelj, skušal je z lepo besedo veliko doseči. Mladina spoznala je v njem svojega prijatelja in skrbnega učitelja, rada ga je imela. Ako se je srečalo kakega učenca in ga vprašalo, katerega učitelja da ima, — pravi p. V. „Ali so kaj hudi?“ fantič reče: „o ne, nas imajo radi, samo če preveč šepetamo, so malo hudi, če smo pa mirni, se nam pa nasmeajo.“ Otroci so ga ljubili, pa tudi ubogali.

P. Viljem se je zanimal za uboge bolne reveže, če imajo od kake strani podporo in v kakem položaju se nahajajo, in če se mu je sporočilo, da je ta ali oni podporo dobil, videl se je patru na obrazu izraz veselja. — Pri njem se je lahko dobil naslov družin, ki se nahajajo v največji bedi, zlasti sramožljivih ubožcev, ki skoraj ne morejo in nočejo prositi, rajše najhujše trpijo. P. Viljemov upliv je na merodajnem mestu dosegel pomoč.

Pater Viljem ostane Novomeščanom in v obče njegovim prijateljem v dragem spominu. Blagi Viljem počivaj v miru!

Zabavi in pouku.

Purkstali.

Spisal Ivan Steklasa.

Rodovina Purkstalov je jako stara. Da je prišla pa iz Bosne, kakor omenjajo neki pisatelji, seveda krivo sodeč po grbu, ni niti najmanj verjetno, kar dokazuje že nemško rodbinsko ime. Sledi te rodovine nahajamo že v dvanajstem veku. Sčasoma se je rodovina namnožila ter osnovala po raznih zemljah današnje Avstrije posebne veje. Znana je štajarska veja, ki je izumrla s patrom Albertom Purkstalom l. 1744.; potem tirolska, ki je prenehala že l. 1342.; na dalje češka, katere zadnji član je bil Večeslav Bogomir Rafael Purkstal l. 1817. Ta je bil sploh tudi zadnji moški potomec cele rodovine. Z dovoljenjem cesarjevim je sprejel l. 1835. odlični baron Hammer ime in grb Purkstalov, ter se od tega časa pisal Hammer-Purkstal. Tako se je vzdržalo ime nekdanj slavni Purkstalov do dandanes. V rodbinstvu so bili Purkstali z najodličnejšimi rodovinami po današnjih avstrijskih deželah, a odlikovali so se kot vojaki, državniki in celo učenjaki. Povišani so bili na baronsko čast l. 1631., a na grofovsko l. 1671.

Za nas so pred vsemi znameniti le oni Purkstali, ki so živeli na slovenski zemlji, zlasti na Kranjskem, kjer so posedovali graščine Puštal, Ribice in Goričane na Gorenjskem; Gradac, Krupo, Podbrežje, Pusti Gradec, Ribnico, Turen in Vinico na Dolenjskem. Njih moč je bila tedaj usredotočena med Kolpo in Gorjanci, kakor skoraj ob istem času moč Paradajzarjev med Gorjanci in Krko. Kranjski Purkstali so bili na glasu kot posebno hrabri in pogumni junaki v raznih zlasti turških borbah, pa so si tako stekli veliko zaslug za obrambo slovenske domovine.

Najprej nahajamo kranjske Purkstale na Gorenjskem in sicer v Puštalu pri Škofji Loki, tam kjer se Poljanica izliva v Sorico. Že l. 1215. se omenja v neki listini Oto Purkstal za pričo, a sam grad Puštal v drugi listini iz l. 1267. Valvasor (XI.32) omenja, da so to graščino sezidali Purkstali in da ima tudi ime od njih. Tudi pravi Valvasor, da so Purkstali loškemu nunske mu samostanu podelili velike nadarbine, pa da se teh dobrotnikov spominjajo vsake kvatre pri službi božji v omenjenem samostanu. Kdaj so Purkstali utemeljili ta grad, pa nam ne vé povedati. Vsekakor mora biti jako star. L. 1446. je živel v tem gradu Gal Purkstal. Znamenit je bil Moric Purkstal, sin Joahima in Katarine rojene Ungnad Weissenwolf. Že na početku XVI. veka pod cesarjem Maksimilijanom I. je sodeloval v družbi s svojim stricem Žigo Herbersteinom pri prvih diplomatskih dogovorih med Avstrijo in Rusijo ter posređoval uspešno, da se je sešel cesar Maksimilijan I. s poljskim in češkim kraljem l. 1515. Za svojo veliko požrtvovalnost je dobil za nagrado od cesarja Karola V. upravo graščine ribniške, katero je pa potem prodal l. 1521. Bernardu Ričanu za 2000 goldinarjev. Ivan Jurij Purkstal se je odlikoval l. 1529. v boju pred Dunajem kot stotnik. Krištof Purkstal je bil l. 1531 do 1533 kranjski deželni upravitelj in član velikega odbora, a l. 1543. kranjski deželni odbornik. L. 1531. mu je bila na zboru v Dolenjem Dravogradu kot bojnemu svetniku določena plača 50 goldinarjev mesečnih. Istega leta je bil Krištof komisar na deželnem zboru kranjskem. Karol Purkstal je bil deželni odbornik kranjski od l. 1549 do 1551. Ta Karol

Purkstal je bil določen tudi za člana komisije, katero je odredil kralj Ferdinand I. 1550. za ureditev mej v Žumberku, kjer so se naselili Uskoki na posestvih raznih vlastelinov. Isto leto je zastopal Karol Purkstal svoje podložne v neki pravdi proti baronu Turnu, imetniku loškega gospostva; a l. 1552. je bil postavljen Karol za blagajnika pri vojski, ki je bila zbrana proti Turkom. Jakob Purkstal je sedel v deželnem zboru kranjskem l. 1580. Znamenit je tudi Ivan Jurij Purkstal kot sobojevnik Wallensteinov v drugi benečanski in tridesetletni vojski, ki se je izkazal posebno v bitki pri Breisachu l. 1638., a tudi vsled ran kmalu umrl. Vuk Žiga Purkstal je postal l. 1642. vojaški svetovavec. Večeslav Karol je bil deželni oskrbnik goriški, komornik in cesarjev tajni svetovavec. Kot član češke veje je podedoval posestva patra Alberta Purkstala, zadnjega člana štajarske veje, odštevši 40.000 goldinarjev odkupnine. S to svoto je bila utemeljena mariborska gimnazija l. 1758. L. 1660. sta bila pri sprejemu cesarja Leopolda I. v Ljubljani tudi dva Purkstala, in sicer Žiga Fridrik in Krištof.

(Dalje pride.)

Dopisi.

Št. Jernej. Č. župnijstvo naznanja: Prvi letošnji shod pri sv. Miklavžu na visokih Gorjancih se bode vršil prihodnjo nedeljo 23. t. m. Prid' vrh planin nižave sin!

Iz Št. Jerneja. Krasni maj, lepi maj, izvabi ljudi na prosto. Izvabil je tudi malo družbo, na božjo pot v novi Lurd, na dan sv. Servacija. Pred nami smo videli tudi bolnega romarja, ki bi drugače težko gori prišel na kraj milosti radi bolezn, akoravno ni težavna pot; in kaj si zmisli: Zasede svojo kobilico in roma k Mariji Devici, ter prosi pomoči v bolezn, da bi mu izprosila ljubo zdravje. Strma je pot, ki pelje v večnost, ravno tako nekako se je temu romarju in nam godilo, ko smo bili že prav blizu čudodelnega kraja. Kaj pa je bilo tako posebnega? Že od daleč smo slišali streljati, pa mislili smo si, vsaj to ne more nam veljati. Res, ko pridemo bliže, zagledamo veliko pridnih ljudi, ki so kot mravlje se sem ter tje sukali, skale vrtali, streljali, zidarji zidali, drugi prst nakopavali ter lepo pot razširjali in gladili, tako, da jih je bilo kar veselo videti. Mislili smo si, ko to zagledamo, to velja vse preblaženi Devici Mariji na čast. Kako je pa mogoče, da tako pridno na tem kraju smejo delavci pot razširjevati, skale streljati in meni nič tebi nič nobenega vprašati? Kar zagledam marljivo gospodinjno Ano Piletič iz Stare vasi Dolne, ki se je pridno kakor kakšen inženier sukala med delavci in sama, ki je lastnica te zemlje, kjer je podoba Matere Božje, prav pridno delala, kakor tudi njen sin Karol. Na eno stran je posestnik zemlje njen brat Franc Francič, na drugo pa Jozefa Zagorc, in to vsi trije posestniki dobre volje pusté, da se sme tako pot razširjevati k temu čudodelnemu kraju. — Ovenčano je vse tod okrog z venci, podobami, ki so jih darovali že trije ozdravljeni v zahvalo. Mnogo duhtečih šmarnic in drugih cvetlic je okoli in okoli kipa Matere Božje nastavljenih. Lep angelček visi v sredini, na vsaki strani pa kanarčka, in polno krasnih podob in tabelc. Tudi se bere, da je že ta in ona oseba na prošnjo nove Lurdske Matere Božje ozdravela ter se je prišla zahvalit za zdravje. Bližnji ljudje obhajajo tudi šmarnice pri Marijini podobi. Ljudje vedno dohajajo in tudi kaj denarja darujejo za ozalšavo. Vaš izvestitelj je pri oskrbništvu tega kraja izvedel, da je že čez tri sto kron prišlo vbogajme. — Sčasoma se bo že morda nabralo, da bodo lepo kapelico zamogli sezidati Materi Božji na čast. Na razpolago so tam molitveniki in časopisi, kakor „Glasnik Najsvetejših src“, da romarji lahko kaj citajo in iz njih molijo. Videl sem spominsko knjigo, da se podpišejo lahko romarji iz raznih ptujih krajev, ki so prišli tu sem Marijo počastit.

Toplice. Naznanili ste že, da je tu umrl č. g. Mihael Šobar. Bil je pokojni tukajšen rojak, rojen l. 1844 na Dolnjih Šičah. Posvečen je bil l. 1870 kot duhoven tržaške škofije. Služboval je večinoma v Istri, nazadnje je bil župnik v Sočergi. Vsled bolehnosti je stopil v pokoj ter se nastanil v Toplicah, kjer ga je smrt rešila trpljenja. Pogreb je bil zadnjo soboto 14. majnika dopoldne. Prihitelo je več sosednjih gg. duhovnih sobratov, na čelu jim mil. g. prošt-dekan dr. Elbert, ki je opravil slovesno zadušnico; dalje se je udeležil pogreba tudi č. g. prior iz Kandije in č. g. p. Blaž kot zastopnik frančiškanskega samostana. Pokojni g. župnik bil je tihega, milega značaja. Naj mirno spavo v domači zemlji!

Podgrad. Umrl je v bolnišnici Usmiljenih bratov v Kandiji dne 14. t. m. g. Matija Kastelic, oče č. g. Matija Kastelic, župnika v Dolu pri Ljubljani. Pokojni je dosegel lepo starost 73 let; bil je obče spoštovan, več let občinski odbornik, skrben, umen gospodar, bil mož značajan, kakor jih je malo. Umrl je za rakom v želodcu, in sicer ravno teden dni pozneje kot njegov sin, gospodar na domu. Sin župnik je prejšnjo nedeljo spremljal brata k pogrebu na Podgrad, a nazaj je peljal zopet očeta v bolnico. Globoko je žaloval za svojim tako rano umrlim sinom; za teden dni pa mu je i on sledil v večnost. Odkritosrečno spoštovanje, ki ga je pokojni užival, je pokazal tudi veličasten pogreb. Spreved so vodili trije gospodje, med njimi sin pokojnikov, č. g. župnik dolski. Bog daj pokojnemu večni mir, ostalim pa tolažbo! Vsej rodbini, posebno pa žalostnemu g. župniku naše najodkritosrečnejše sožalje! — Letos Podgradom smrt hudo gospodari; umrlo jih je 17 in med temi največ gospodarjev in gospodinj. Veliko število za našo faro.

Ika, 16. 5. Naznanili smo cenjenim čitateljem, da je naš odlični sotrudnik g. svetnik Podboj odšel v Iko na odmor. Iz njegovega zasebnega poročila povzamemo nekatere stvari, ki bodo zanimale njegove mnogobrojne znanke, pa tudi širše občinstvo. — Po kratkem odmoru v Ljubljani in v Il. Bistrici brez nezgode došel v ta rajski košček avstrijskega Primorja. Neizrečno je tu prijetno, zrak krepak, temperatura topla, morje kot zrcalo. Človek mora tu znova oživet. 23 nas je, vmes armenski katoliški nadškof Ivovski dr. Teodorovicz. Slavčki žvrgole pod oknom v duhtečem parku.

Belokranjski glasnik.

Suhor. Ponesrečil se je 14. maja voznik Janez Žugelj iz Čuril št. 18. Splasili so se namreč konji pri „apotekarju“ in so strašno divjali, voz z blagom se je zvrnil, blago je ostalo na tleh, voz obrnen okrog so pa konji vlekli še naprej, dokler jih ni nek mož ustavil. Nekaj delavcev je takoj teklo doli, ko so slišali, da se je prevrnilo in Žuglja našli med kištami. Ležal je ves okrvavljen. Isti mož je ponesrečenca vale peljal v Metliko k zdravniku. Poleg nezgode ima še škode nad 400 kron.

„Slovenec“ poroča: Krasen, prazničen pomladanski dan je bil v nedeljo 9. maja t. l. za Stari trg in celo poljansko dolino, ki se lahko in upravičeno nazivlje belokranjska Švica. Stari trg, z romantično lego na stožicatem hribu, spodaj bistra, zelena Kolpa, onkraj Kolpe visoke hrvatske gore, na drugi strani prelepa poljanska plodonosna ravnina, a na severovzhodni strani visoki vrhovi Tanče gore: vse to skupaj tvori pestro pokrajinsko sliko, ki nima sovrstnice na Kranjskem sploh. Na tej čarobni poljani prebiva razborito poljansko ljudstvo, ki pa si je ohranilo še staro nošo, šege in običaje.

V tej romantični dolini je priredil belokranjski poslanec Matjašič pretečeno nedeljo shod „Kmečke Zveze“ v Starem trgu, da se na kraju samem prepriča o potrebah ljudstva. Shod se je vršil na prostornem dvorišču pred župniščem, kjer se je zbrala mnogoštevilna množica moških in žensk iz Starega trga in cele poljanske doline, gotovo nad 500. Tudi nesomišljeniki S. L. S. so prišli na shod. Ob treh po večernicah je otvoril shod dr. Rožič, pristrčno pozdravil vse navzoče moške in ženske, posebno pa vrle poljanske župane in velečastnega župnika iz Plemenitah s Hrvatskega ob Kolpi. Predsednikom shoda se izvoli M. Rade iz Predgrada, g. župan Jonke zapisnikarjem in Pavel Majerle rediteljem shoda. Predsednik podeli besedo poslancu Matjašiču, ki v kratkih potezah začrta delovanje deželnega zbora ter opominja navzoče, da naj se trdno oklenejo S. L. S., ki dela v splošno korist slovenskega ljudstva in hoče pomagati zatiranemu kmečkemu stanu. Zborovalci so vsi — tudi nasprotniki — z odobravanjem vzeli na znanje poročilo belokranjskega ljudskega zastopnika.

Za poslancem Matjašičem je govoril dr. Rožič o zadružni stanovski organizaciji našega kmeta, razložil pomen delovanja kmečkih zvez in naše politične in nepolitične organizacije sploh. Govornik se je potem pečal z vprašanjem belokranjske železnice, ki bo tudi dolenjski Švici in prelepi poljanski dolini donajala veliko dobrot v gospodarskem in kupčijem oziru. Govornik razpravlja nadalje o veliki koristi ustanovitve deželne banke, ki bo pomagala pridnemu kmetu, da si bo lahko pomagal na noge, če si bo hotel pomoči z varčnim in umnim gospodarstvom, povdarja dalje veliko, neprecenljivo gospodarsko korist, ki jo bo imela ravno Bela krajina od desetmilijonskega posojila, s tem pa tudi mesta in trgi v Beli krajini, kajti z dobrimi cestami in poti, z zdravo

pitno vodo, zboljšanjem živinoreje in poljedelstva sploh se bode boljšalo tudi blagostanje meščana v mestih, kajti razvoj mest je pogosto odvisen od dobrega gospodarskega stanja bližnje okolice. Govornik se dotakne državnega zbora, omenja lokavost in veliko madžarsko drznost, ki si hoče z ustanovitvijo ogrske banke v Bosni na stroške slovanskega kmeta napraviti iz turške raje moderno ogrsko rajo, zadolžene, na milost in nemilost ogrski oligarhiji izročene kmete, ki bi jih sčasoma rada pomadžarila in tako svojo „narodno“ državo povečala na stroške Jugoslovanov. Konečno govornik povdarja še potrebe poljanske doline, čemur so zborovalci z veseljem pritrjevali. Govornik je žel burno pohvalo.

Med govorom dr. Rožica je prišel g. okrajni glavar iz Črnomlja, ki je s tem pohodom pokazal, da se zanima za potrebe Belokrajine. Pri slučajnostih so povdarjali poljanski župani nujno potrebo naprave vodovoda za Stari trg, potem napravo cest in vodnjakov in zveze s Hrvatsko, kar si je gospod poslanec za beležil in obljubil, da bo pospešitev teh naprav pri deželnem odboru toplo priporočal. Na shodu so bili vsi štirje župani poljanske doline. Razvila se je živahna razprava o potrebah in napravah za razvoj gospodarstva v belokranjski Švici. Po dvehurnem zborovanju je predsednik shoda gospod Rade zaključil ljudsko posvetovanje, se zahvalil govornikom za obisk in govore kakor tudi gospodu okrajnemu glavarju za poset. Z radostnim obrazom in zadovoljstvom se je zapuščeno poljansko ljudstvo poslavljal od govornikov in jih prosilo, naj jih pridejo kmalu zopet obiskat.

V nedeljo, 9. t. m., se je vršil shod „Kmečke zveze“ v Semiču v šoli. Prostorna šolska soba in hodišče je bilo napolnjeno z zborovalci. Na shod je prišel tudi g. okrajni glavar. Poročal je deželni poslanec g. Matjašič o prenovitvi občinskega, lovskega in cestnega zakona kakor tudi o izvozu domačega vina in uvozu tujega vina. Zbrani kmetje so z veseljem pozdravili težnje in zahteve, katere zastopa njih poslanec. Tajnik S. L. S. dr. Rožič je razvil v kratkih besedah program S. L. S., ki ima sedaj večino v deželnem zboru. Zato morajo tudi kmetje delati na to, da podpirajo S. L. S. na celi črti po vseh svojih močeh, ker le v skupnem, složnem delu se bo dosegel gospodarski razvoj in blagostanje cele dežele, kar je vroča želja S. L. S. Govornik razvija načrt in pomen zadružništva za Belokrajino posebno z ozirom na bodočo belokranjsko železnico, ki bo celemu gospodarstvu dala odprto pot in drugo smer razvoja in napredka, kajti železnica bo odprla pot v zapuščeno deželo, izvoz domačih pridelkov se bo povečal in gospodarski in prometni razvoj bo dal celi pokrajini drugo lice pa tudi drugo — stokrat večjo vrednost domačih pridelkov za domačega kmeta. Izobrazba, organizacija, zadružništvo se bo lahko širilo s hitrim napredkom, trgovina, kupčija in promet bo prinesel nove vire dohodkov v deželico. Nova železnica naj gre naravno po onih krajih, ki imajo veliko gospodarsko kulturno in prometno bodočnost in so najbolj obljudeni.

Govornik razloži še državni melioracijski zakon, kakor tudi desetmilijonsko deželno posojilo, ki bo tudi žejni Belokrajini v nekaj letih rodilo bogatih uspehov z napravo prepotrebni vodovodov in prometnih občil. Zborovalci so z veseljem vzeli na znanje poročilo tajnika S. L. S. Izražali so željo, da bi poslanci S. L. S. bolj pazili na to, da se vinski zakon bolj strogo izvršuje. — Shod se je lepo, mirno in dostojno vršil in zborovalci so soglasno izrekli zaupnico S. L. S. (Dopisniku iz Belokrajine: Ker je bil list radi praznika že stavljen, Vaš dopis prihodnjič.)

Domače novice.

Imenovanje. Cesar je vojaškega superiorja preč. Mnsgr. Antona Jaklič v Gradcu, dolenjskega rojaka, imenoval častnim kanonikom stolnega kapitelja v Ljubljani. Častitamo.

Cesarice Elizabete ženska bolnica dobi vsled cesarjevega odloka iz loterijskega dohodka za dobrodelne namene 20.000 K. Polovica se izplača letos, druga polovica pa prihodnje leto.

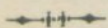
Obrtno-nadaljevalna šola v Novem mestu. V šolski odbor te obrtno nadaljevalne šole so za dōbo 1908 do 1910 voljeni sledeči gg.: Jos. Ogoreutz, trg. in župan v Novem mestu, kot predsednik; Ad. Pavser, zasebnik v Novem mestu, kot podpredsednik in zajedno zastopnik trg. in obrt. zbornice; Fr. Brežnik, c. kr. gimnazijski ravnatelj, kot zastopnik mestne občine novomeške; Iv. Krajec, zasebnik, kot zastopnik deželnega odbora kranjskega; Matko Malovič, mizarski mojster in Jurij Picek, trgovec, kot zastopnika obrtnikov; dr. Anton Pilshofer, c. kr. deželnovladni tajnik, kot zastopnik naučne uprave.

Ponižno vprašanje. Nekdo bi rad zvedel, obstoji li še olupševalno društvo v Novem mestu ali ne več? (Nedavno je sluga pobiral doneske, torej obstoji.)

Ustanove. Na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani, je za leto 1909 in 1910, oddati več državnih ustanov v mesečnih zneskih po 20 do 40 K. Prošnje je vložiti do 15. junija t. l. na ravnateljstvo. Prednost imajo oni prosilci, ki se izkažejo z učenim spričevalom svoje obrti. Več pove razglas ravnateljstva c. kr. umetno-obrtni strokovne šole v Ljubljani, z dne 5. maja t. l., št. 204.

Slov. katol. akad. tehn. društvo „Zarja“ v Gradcu si je izvolilo na svojem prvem občnem zboru dne 14. t. m. za letni tečaj 1909 sledeči odbor: predsednik: iur. Tonček Ogrizek, podpredsednik: med. And. Arnšek, tajnik: iur. Joško Ilc, blagajnik: teh. Fr. Rueh, knjižničar: med. Ljud. Kramberger, gospodar: med. Stjep. Deanović, odb. namestnik: med. Ljud. Horvatin.

Iz Novega mesta. So ljudje, ki povsodi tam vtikajo v črnilo svoja razdora vprizorjujoča peresa, kjer se gre za dobro, in v prvi vrsti cerkveno zadevo. Letos o Velikonoči so nosili pri procesiji nebo in svetili gg. veteranci. Vse je bilo mnenja, da je to ne samo lepo, ampak tudi umestno, da ker slavna meščanska garda spremlja o procesijah presv. R. Telo, naj isto tako slavno društvo veterancev oficijelno nastopa pri procesijah. A morda iz osebne mrznje in nespornostljenja napiše neprijatelj sloge zabavljice o veteranskem društvu z namenom, nekaj lepega, dostojnega in umestnega razdreti. Očita slavnemu društvu, da je dobilo plačilo, kar ni res. G. dopisnika namen je jasen: nekoliko društvo veterancev osmešiti, nastop onemogočiti, in tudi drugodi škodovati. Ali bi ne bilo primerneje opustiti take pušice? — Gospodje veteranci so s tem tudi javno pokazali, da hočejo biti zvesti evangelijskemu geslu: „Dajte Bogu, kar je Božjega, in cesarju, kar je cesarjevega.“

Gospodarske drobtine.

— **Hlajenje mleka v poletnem času.** Pri prodaji mleka je paziti, da se mleko po molži bolj ko mogoče shladi. Ako imamo mrzlo vodo, naj se v vodo postavlja, da se čimpreje shladi. Če nimamo vode, naj se postavlja na hladne in zračne prostore. Če ne ravnamo tako, se nam kvari in prehitro kisa. Paziti je pa tudi po hlevih, da so zračni in hladni, kajti mleko iz soparnih in premalo snažnih hlevov se tudi hitreje zasiri kakor iz zračnih in snažnih hlevov. Pred molžo je zmeraj dobro, da se hlev prezrači.

— **Soparni hlevi.** Nič ni slabšega za živino, kakor če so hlevi o poletnem času soparni. V takih hlevih se živina slabo počuti, manj žre in tudi krma toliko ne zaleže. Živina se poti in s tem mnogo krme po nepotrebnem zapravi, kajti vsako potenje je v zvezi s porabo telesnih moči. Zato je pa skrbeti, da so hlevi zračni in dosti hladni v poletnem času. Okna naj se odpirajo, da zamore zrak notri. Posebno čez noč je skrbeti, da se taki hlevi hladijo, dočim naj se po dnevu na solnčni strani zapirajo. V tem oziru so naši hlevi še zelo pomanjkljivi. Kdor pušča gnoj pod živino, mora še bolj paziti, da se hlevi dobro zračijo, sicer trpi živina, saj je živini za dober počut in za zdravje čisti zrak ravno tako potreben kakor ljudem.

— **Vinorejcem.** V tolažbo našim vinogradnikom, kateri ne morejo vina prodati, objavimo sledeče: Po Ogrskem pozebli so dne 8. in 9. t. m. trtni pognanki tako, da se ceni vsled tega nastala škoda, v prevagljivih vinorodnih krajih na 90 %. V krajih, kjer je škoda najmanjša, ceni se jo še vedno na 45 do 50 %. Tako poročajo nemški strokovni listi, kakor „Allgemeine Weinzeitung“ in drugi iz Ogrskega. — Na Štajerskem je okolo Ptuja, Ormoža, Ljutomera baje škoda tudi velika, vendar ne presega polovice letošnjega pridelka. Skoraj v vseh vinorodnih krajih na Nižavstrijskem bila je pozeba trte vsled slane tudi kolikor toliko opazljiva, vendar je prišlo čez tamošnjo trtje še drugo veliko hujše zlo. Tam namreč v dostih krajih velika večina trt niti ozelenela ni, in temu je vzrok ta-le kaj redka prikazen. Imeli so tam prošlo leto istotako hudo sušo kakor pri nas po Dolenjskem, vendar pa s tem razločkom, da tam tudi tik pred zimo izdatno deževalo ni, vsled česar se je zemlja noter do najspodnejših korenin tako presušila in to prej kakor je na površju zmrznila, da niso na spomlad trte dovolj vlage v sebi imele, da bi zamogle ozeleneti. Po vsem tem gre toraj soditi, da se bodo vinu cene povzdignile, že celo, ako nas bo še toča kaj obiskala.

— **Oddaja modre galice v Novem mestu.** Kmetijska podružnica ima še nekaj galice na razpolago, ker jo je dobila cel

vagon. Kdor jo želi še dobiti, naj se zglesi in naj pride po njo v ponedeljek 24. t. m. ob 2. popoldne na novomeški kolodvor.

— **Oddaja umetnih gnojil za ajdo.** Kmetijska podružnica novomeška naročila bo tudi letos umetna gnojila za ajdo in se je precej gospodarjev že oglasilo za skupno naročitev. Opozarjamo vse naše gospodarje, da se čim preje zglase zaradi dobave potrebnih gnojil. Po dosedanjih izkušnjah se prav dobro sponašata rudninski in kostni superfosfat pri ajdi. Za 1 mernik posetve je treba 25 kg rudninskega superfosfata. Lansko leto je oddala kmetijska družba 70 vagonov rudninskega superfosfata, kar jasno priča, kako močno so se poprijeli naši gospodarji takega gnojenja.

Na zadružnem tečaju na Grmu, ki se vrši od 24. do 29. t. m. se bo poučevalo po sledečem učnem načrtu in sicer ob dopoldnevih od polu 9. do polu 11. ure: 1.) v ponedeljek: zgodovina in razvoj kmetijskega zadružništva. 2.) v torek: razne vrste zadrug, kreditne zadruge. 3.) v sredo: dolžnosti članov načelstva, nadzorstva, občni zbori. 4.) v četrtek: najvažnejše postavne določbe, predpisi glede davkov, pristojbin, kolekov itd. 5.) v petek: nakupovalne, proizvodne in prodajalne zadruge. Mlekarske in kletarske zadruge. 6.) v soboto: živinorejske in sadjarske zadruge. Popoldne je vsaki dan od 1. od 3. praktičen poduk o zadružnem knjigovodstvu na podlagi obrazcev, ki se rabijo pri posojilnicah, Rafajznovkah in drugih kmetijskih zadrugah. Kdor se želi udeležiti tečaja, naj se nemudoma zglesi pri vodstvu šole.

— **Cepljenje prasičev proti rudečici.** Ker je zadnji čas za cepljenje prasičev proti rudečici, opozarjamo še enkrat naše gospodarje, da se priglase za cepitev pri županstvih ozir. naravnost pri kmetijski družbi. Kmetijska družba daje za to cepljenje podpore in sicer za vsako žival po 15 h, za ude kmetijske družbe pa še posebej 5 h, skupaj toraj 20 h, za kateri znesek se znižajo stroški za živinozdravnika. Gospodarji v novomeški okolici, ki želijo, da se prasiči cepijo proti rudečici, se lahko priglasijo tudi pri kmetijski podružnici v Novem mestu.

— **Na razstavo kranjskih vin v Prago** je odposlala kmetijska podružnica novomeška nad 50 vrst vina v skupni množini 28 hl 50 l, ki se ima potočiti v steklenicah po $\frac{3}{4}$ l, kar bo dalo skupaj 3800 botelk vina.

Smešnice.

(**Radovednost.**) Soprog: „Lina, kaj naj ti vendar podarim k tvojemu godu?“ — Soproga: „E, Ivan, kaj boš tako radoveden? Saj dobiš že prihodnji teden račun.“

(**Zvijska.**) Gost k natakari: „Veste, Kati, danes sem moral svoji ženi priseči, da pridem že po drugem vrčku pive domov. Prosim vas tedaj, prinesite mi najprvo deseti vrček, potem deveti in tako naprej, in ko pride na vrsto drugi vrček, pa mi povejte!“

(**Usodepolno.**) A.: „Zakaj so te pa pri ženitovanju tvojega prijatelja Lesjaka iz hiše spodili?“ — B.: „Ker sem pel.“ — A.: „Kaj si pa vendar pel tacega?“ — B.: „Lesjak, ti si vkradel gosko!“

(**Razloček.**) Gospa: „Ančka, kaj vidim! Ti imaš tak slamnik in takšno obleko, kakor jaz! Kje je potem razloček med gospo in kuharico?“ — Kuharica: „Gospa, razloček je le v kuhanju!“

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

G. pos. in tov. Jos. Košiček 5 velikih voz žaglinih ostankov. Sl. oskrbn. ništvo baron Wambold pl. Umstadske graščine Hmelnik 9 vreč krompirja. Vič. g. župnik Jos. Zore 5 K. Vič. g. župnik Jak. Pavlovčič 5 K. Sl. učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo mesto venca na grob pokojnemu učitelju p. gvardijanu Vindišar 20 K.

Najtopleje se zahvaljujem blagim dobrotnikom, posebno pa še g. Košičeku, ki je s svojim velikim darom kuhinjo za nekaj časa preskrbel. Plati Bog!

Dr. Jos. Marinko.

Loterijske številke.

GRADEC, 16. maja 84 65 68 26 50

Sejmi na Dolenjskem v mesecu maju.

V Kandiji 27., ker je 20. praznik; v Veliki Loki in Zagorju 12.; v Žužemberku 21.; v Zatičini 24.

Tržne cene v Novem mestu.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	21	41	Leča	11	71
Rž	17	53	Bob	9	76
Koruza	13	—	Ajda	11	04
Oves	9	76	Proso	13	—
Ječmen	11	71	Soršca	16	26
Krompir (mernik)	1	60	Lan	—	—
Fižol	11	71	Jajca po 9 za 40 vinarjev.		
Grah	11	71			

Zahvala.

Anton Vindišar, c. kr. davčni upravitelj v Solno-gradu izreka v svojem, svojega brata Janeza in vseh sorodnikov imenu najiskrenejšo zahvalo za izkazano sočutje v bolezni in mnogobrojno častno spremstvo pri pogrebu svojega nepozabnega brata, prečastitega gospoda

P. Viljema Vindišarja,

gvardijana v frančiškanskem samostanu v Novem mestu.

Zlasti se zahvaljuje preč. duhovščini in čč. gg. usmiljenim bratom, osobito mil. g. proštu dr. Seb. Elbertu in opatu zatiškemu mil. g. P. Gerh. Meier-ju, visokorodnemu g. glavarju baronu V. Rechbach-u, preblagorodnemu g. predsedniku okrožnega sodišča dr. J. Kavčiču, blagorodnemu g. gimn. ravnatelju Fr. Brežniku, blagorodnemu g. županu J. Ogoreutz-u in blagorodnemu županu g. J. Zureu, slavnemu želez.-trasijskemu oddelku in njega vodi preblagorodnemu viš. inspektorju g. Opitz-u, slavnemu učitelstvu, gg. zastopnikom c. kr. orožništva, c. kr. unif. mešč. garde in požarne brambe, gg. pevcem za ganljivo petje, vsem p. n. gg. uradnikom vseh tukajšnjih uradov in gg. profesorjem, deški šoli in nje vodstvu, dekliški šoli in nje vodstvu ter vsemu slavnemu občinstvu vseh slojev za spremstvo pokojnega k zadnjemu počitku.

NOVO MESTO, 18. maja 1909.

(124)

Vožnji red.

Ljubljana - Rudolfovo - Straža.

725	132	740	iz Ljubljane (juž. žel.) v	852	259	907
736	143	751	Ljubljane (dol. žel.) v	842	249	857
747	154	802	Lavrica	830	237	845
754	201	809	Škofljica	824	231	839
809	216	824	Šmarje-Sap	810	217	825
817	224	832	Grosuplje	800	207	815
824	231	839	iz v	752	157	807
838	245	853	Žalna	738	143	753
849	256	904	Višnja Gora	728	133	743
903	310	918	Zatičina	714	119	729
912	319	927	St. Vid pri Zatičini	704	109	719
917	324	932	Radohova Vas	659	104	714
930	337	945	St. Lorenc	646	1251	701
938	345	953	Velika Loka	639	1244	654
950	357	1005	Trebnje	627	1232	642
956	403	1011	Ponikve	618	1223	633
1009	416	1024	Mirna Peč	606	1211	621
1029	436	1044	iz v	545	1150	600
1042	449	1057	Novo Mesto	531	1128	535
1100	507	1110	v Stražo	510	1110	517

Grosuplje - Kočevje.

829	286	844	iz Grosuplje v	800	207	815
843	250	858	Predole	727	138	748
852	259	907	Čušperk	720	131	741
905	312	920	Dobrépolje	708	119	729
917	324	932	Velike Lašče	657	108	718
935	342	950	Ortenek	641	1252	702
951	358	1006	Ribnica	623	1234	644
1016	423	1031	Stara Cerkev	557	1208	618
1023	430	1038	v Kočevje iz	550	1201	611

Št. Janž - Trebnje.

955	402	1010	o. Trebnje p.	619	1119	629
1016	423	1031	Mirna	558	1158	608
1022	429	1037	Št. Rupert-Rakovnik	551	1151	601
1029	436	1044	Mokr. nog-Bistrica	545	1145	595
1037	444	1052	Pijavice o. p.	536	1136	586
1050	457	1105	p. Št. Janž o.	523	1125	575

Nočni čas od 6. ure zvečer do 5. ure 59 minut zjutraj označen je s tem, da ima ob strani tik številka debelo črto.

Izjava.

Prekličeve vse žaljive besede, ki sva jih govorile o gospodu Ivanu Možini iz Dol. Straže.

Liza Mrvar, Pavla Mrvar.

(122)

Vabilo na občni zbor

Moške podružnice sv. Cirila in Metoda v Novem mestu
soboto 22. maja ob 7. uri zvečer v g. Tučkovi gostilni.

DNEVNI RED:

(124)

- 1.) Poročilo predsednikovo in tajnikovo.
- 2.) Poročilo blagajnikovo.
- 3.) Volitev dveh članov pooblaščenecv za glavno skupščino.
- 4.) Volitev novega odbora.
- 5.) Eventuelni predlogi.

Radi važnosti tega zborovanja, prosi prav obilne udeležbe
Odbor.

Naznanilo.

Udani podpisane se blagohotno priporoča slavnemu občinstvu. Izdeluje najnovejše in najboljše

ograje za grobove in vrtove,

kakor tudi različne ključavnice za vsakovrstne shrambe, za katere jamči.

Vsa dela in popravila škropilnic, strojev i. t. d. se izvršujejo točno in po najnižji ceni.

S priporočilnim pozdravom

(110-5-2)

Jožef Pirkovič,

ključavničarski mojster v Št. Jerneju.

V Novem mestu se da v najem ali pa tudi prodaja

hiša št. 255

stoječa na Loki
in obstoječa iz
dveh sob, kuhinje
in velike kleti.

Več se izve pri F. in Al. Smuk v Kandiji (poprej pri Pintarju).

Bukov les

pripraven za prage (švelarje) in oglje je na prodaj v Gaberji pri Brusnicah pri Francu Škedl v Gaberji št. 24. Gozd meri 3 $\frac{1}{2}$ johov lepega drevja.

(118-2-2)

Na Brodu št. 2. dvajset minut od Novega mesta je na prodaj

zidana hiša

z dvema sobama, predsobo, kuhinjo, kletjo, tremi svinjaki in lepim sadnim vrtom in vrtom za domačo zelenjavo. Prodaja se prav po nizki ceni. Natančna pojasnila ravno tam.

(96-0-3)

Lapuh Franc.

Večjo množino

bukovih državnih navadnih pragov (švelarjev)

kupi podpisani v gozdu na stoječem proti gotovemu plačilu in plača bukove od 90 vin. do 150 K; hrastove pa od 250 do 350 K.

Ponudbe sprejema

(114-0-2)

Ivan Vintar v Straži.

Hiša s prodajalno

na najlepšem prostoru z vrtom, na križanju treh cest, je takoj na prodaj.

Kje pove uredništvo „Dol. Novic“.

(121-2-1)

Veljaven od 1. maja 1909.

Veljaven od 1. maja 1909.

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo (69-0-8)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obre- **4**¹/₂ na leto brez odbitka rentnega davka, stuje po **2** 0 katerega sama iz svojega plačuje.

Pozor! Pozor!

Proda se iz proste roke

enonadstropna hiša v Rudolfovem

Mej vrti št. 157 Školina ulica v obližju kapiteljske cerkve z enajstimi sobami in z drugo pritliklino, opremljena z vodovodom in lepimi obokanimi kleti. Poleg hiše nahaja se tudi en oral krasnega vrta za sadje in zelenjavo.

Natančneje pojasnila daje lastnica sama Neža Rome, Sevno, pošta Sv. Peter pri Rudolfovem. (108-3-3)

ESENCE

fine kakovosti za takojšnje izvrstno izdelovanje vsakovr-
šnih opojnih pijač, finih namiznih likerjev in specijalit

imam vedno v zalogi. — Poleg tega se dobi pri **80%** **kisova kislina**, kemično čista, za izdelovanje najfinejšega ki-a. Navodila in lepake pošljem brezplačno z vsako pošiljativo. Ceniki brezplačno in pošt. prosto.

Carl Phillip Pollak, Essenzenfabrik PRAG, Mariengasse 18.

(52-15-12) Zanesljivi, v stroki zvedeni zastopniki se iščejo.

Zaradi preselitve se prodaja

(115-2-2)

dobro ohranjen klavir

pri revidentu Viljemu Hrovatu v Tesarskih ulicah v Rudolfovem.

Veliko stanovanje

je takoj za oddati pri Božjem grobu v hiši g. G. Olivo.

Hiša je tudi na prodaj. (107-3-3)

Vsakovrstne slamnike

priporoča gospodom trgovcem in slavnemu občinstvu

Fran Cerar,

tovarna slamnikov v Stobu, pošta Domžale pri Ljubljani.

Cene nizke, postrežba točna, na zahtevo cenik brezplačno. (103-6-3)

Svoji k svojim!

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dne 11. febr. 1909 na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOUVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22 v Ljubljani.

(50 43-12)

Razpis službe društvenega sluga.

Podpisani odbor Narodne Čitalnice v Novem mestu razpisuje službo društvenega sluga z začetno letno plačo K 300.— v slučaju usposobljenosti K 400.— ter še drugim postranskim za-
služkom, prostim stanovanjem, kurjavo in razsvetljavo. Društveni sluga je zajedno tudi šolski sluga z letno plačo K 300.— — Službo je nastopiti s 1. julijem t. l.

Prosilci naj vložijo prošnje na odbor „Narodne Čitalnice“ najkasneje do 31. maja 1909. (113-3-2)

Za odbor Narodne Čitalnice v Novem mestu:

Dav. Majcen l. r.,
t. č. predsednik.

Fran Perdan l. r.,
t. č. tajnik.

Veliko lepo posestvo se prodaja

radi boleanosti gospo-
darjeve v

Čermošnjicah št. 14 pri Pogancih blizu Novega mesta.

Isto ima krasno lego prav na Karlovski cesti, tri kilometre od Rudolfovega. V hiši se nahaja veliko let znana gostilna pri „Žanu“. Prihodnji gospodar imel bi najugodnejšo priliko za prav živahni gostilniški promet, ker zahajajo Novomeščanje kaj radi tje zaradi prilične daljave in lepega naravnega užitka. — V hiši je tudi z vsem potrebnim opremljena delavnica za usnjarsko obrt. — Posestvo meri 25 johov ter se nahaja vse blizu doma. Natančneje pri lastniku Jan. Penca, ravnotam. (106-3-3)

Učenec

iz poštene hiše, ki ima ve-
selje do krojaške obrti, se
sprejme v poduk pri Tomaž
Murn-u, krojač v Čermošnjicah
št. 8, župnija Stopiče, pošta
Rudolfovo, Dolenjsko.

Hiša na prodaj.

V Hruševcu, deset minut od železniške postaje Straža, se prodaja lepa hiša v dva konca s kletjo pod hišo. Zraven je tudi kozolec, njiva sedem mernikov posetve in sadni vrt in vodnjak. Vse je tik hiše ter pri cesti. Več se izve pri Alojzu Kočijaž v Hruševcu, pošta Straža. (104-3-3)

Krompir

se vedno dobiva po 1 krono
mernik pri g. pl. Fichtenau.